

ЗАТВЕРДЖУЮ
Міністр оборони України

С.ПОЛТОРАК

“ 7 ” червня 2019 р.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ з організації та проведення оборонного огляду

1. Загальні положення

1.1. Методичні рекомендації з організації та проведення оборонного огляду (далі – Методичні рекомендації) призначені для використання Міжвідомчою робочою групою з питань проведення оборонного огляду (Міжвідомчою робочою групою), розкривають мету, основні завдання, принципи та методику проведення оборонного огляду, а також основи виконання визначених завдань та заходів підгрупами (організаційно-аналітичною, інформаційних технологій та робочими підгрупами), питання всебічного забезпечення, міжвідомчої взаємодії та інші організаційні питання.

1.2. Підставою для розроблення Методичних рекомендацій є: Закон України “Про національну безпеку України” від 21.06.2018 № 2469-VIII, постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку проведення оборонного огляду Міністерством оборони” від 31.10.2018 № 941, наказ Міністерства оборони України “Про утворення Міжвідомчої робочої групи з питань проведення оборонного огляду” від 18.03.2019 № 114, який зареєстровано у Міністерстві юстиції України від 17.04.2019 № 401/33372.

1.3. Терміни та визначення, які вживаються в Методичних рекомендаціях наведені у Законах України “Про національну безпеку України”, “Про оборону України”, “Про Збройні Сили України” “Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях”, постанові Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку проведення оборонного огляду Міністерством оборони” та військових стандартах.

1.4. Увесь посадовий склад Міжвідомчої робочої групи має дотримуватися зазначених в Методичних рекомендаціях положень, у тому числі під час підготовки інформаційно-довідкових, аналітичних та звітних матеріалів за результатами виконання визначених завдань та заходів оборонного огляду.

2. Мета, основні завдання та принципи проведення оборонного огляду

2.1. Оборонний огляд проводиться з метою оцінювання стану і готовності Збройних Сил та інших складових сил оборони до виконання завдань з оборони держави, стану їх кадрового, фінансового, матеріально-технічного та інших видів забезпечення, а також наявних спроможностей щодо ефективного реагування на виклики і загрози у військовій сфері. Він може проводитися Міністерством оборони України (далі – Міноборони) в ході комплексного огляду сектору безпеки і оборони, або окремо за рішенням Ради національної безпеки і оборони України, яке вводиться в дію указом Президента України.

За результатами оборонного огляду:

формується перспективні моделі організації оборони, Збройних Сил та інших складових сил оборони з урахуванням реальних і потенційних загроз у військовій сфері та фінансово-економічних можливостей держави;

розробляється Стратегія військової безпеки України, Стратегічний оборонний бюлетень України, інші стратегічні та програмні документи;

уточнюються (вносяться зміни) нормативно-правові акти щодо формування та реалізації державної політики з питань національної безпеки у військовій сфері, сферах оборони і військового будівництва у мирний час та особливий період.

2.2. Для досягнення мети оборонного огляду, Міжвідомча робоча група здійснює:

1) оцінювання стану та перспектив розвитку безпекового середовища, що передбачає:

опис безпекового середовища (глобальні, регіональні та національні аспекти) у контексті військової безпеки;

оцінювання стану та перспектив розвитку військово-політичної та військово-стратегічної обстановки;

оцінювання поточної військово-політичної обстановки, реальних і потенційних викликів та загроз у військовій сфері на середньо- та довгострокову перспективу;

розроблення імовірних сценаріїв виникнення та розвитку ситуацій військового характеру на середньо- та довгострокову перспективу;

опрацювання імовірних сценаріїв застосування сил оборони до виконання завдань з оборони держави з розподілом відповідальності між їх складовими;

2) огляд спроможностей за їх функціональними групами, що передбачає:

уточнення складу та змісту функціональних груп спроможностей;

аналіз наявних спроможностей сил оборони (оперативних, бойових, спеціальних) та формування їх переліку;

аналіз раніше проведених у період між попереднім та поточним оборонними оглядами оцінювань окремих спроможностей;

формування Єдиного переліку (каталогу) спроможностей Міністерства оборони України, Збройних Сил та інших складових сил оборони, який затверджується Міноборони;

3) планування сил, що передбачає:

визначення вимог до необхідних спроможностей сил оборони;

уточнення необхідних спільних оборонних спроможностей сил оборони за імовірними сценаріями їх застосування, розвиток яких потребує планування на середньо- та довгострокову перспективи і формування їх переліку;

визначення недостатніх спроможностей, які підлягають створенню, а також існуючих спроможностей, які необхідно розвивати;

визначення надлишкових спроможностей, від яких необхідно позбавитись з метою вивільнення ресурсів;

4) планування ресурсів, що передбачає:

прогнозування вартісних показників необхідних спроможностей, ресурсів та видатків на потреби оборони держави;

визначення потреби для створення необхідних спроможностей;

оцінювання ресурсів, необхідних для забезпечення утримання наявних спроможностей;

формування переліку мінімально необхідних спроможностей для максимального збалансування їх вартості з фінансово-економічними можливостями держави;

визначення потреби в додаткових фінансових ресурсах для забезпечення розвитку критичних спроможностей, зокрема за рахунок залучення міжнародної технічної допомоги;

визначення альтернативних варіантів досягнення необхідних спроможностей сил оборони;

врахування можливостей вітчизняних підприємств державного та приватного секторів економіки щодо задоволення потреб сил оборони;

5) формування перспективної моделі Збройних Сил та інших складових сил оборони, їх структури, що передбачає:

формування перспективної системи управління Збройними Силами та іншими складовими сил оборони, їх структури;

визначення потреби для досягнення необхідних оборонних спроможностей у ресурсах, необхідних для належного виконання завдань силами оборони, їх технічного оснащення, підготовки та всебічного забезпечення із залученням органів управління всіх складових сил оборони;

визначення стратегії розбудови сил оборони, критеріїв досягнення їх необхідних спроможностей, а також стратегічних (оперативних) цілей їх розвитку;

формування пакетів цілей (завдань) для досягнення необхідних спроможностей Збройних Сил та інших складових сил оборони;

б) підготовку пропозицій до програмних документів, що передбачає:
підготовку Звіту про результати проведення оборонного огляду з урахуванням пропозицій Кабінету Міністрів України та Ради національної безпеки і оборони України;

відпрацювання інформаційно-аналітичного матеріалу, який узагальнює результати оборонного огляду та який використовується під час прийняття державних рішень щодо забезпечення оборони держави;

розроблення пропозицій щодо підготовки проектів необхідних законодавчих та інших нормативно-правових актів;

визначення переліку ризиків за результатами проведення оборонного огляду;

розроблення пропозицій до проектів Стратегії воєнної безпеки України та Стратегічного оборонного бюлетеня України;

7) інформаційно-технологічне забезпечення, що передбачає:

запровадження новітніх інформаційних технологій для підтримки процесів оборонного огляду за рахунок використання існуючих інформаційних (інформаційно-аналітичними) систем, а також створення та впровадження єдиної інформаційної системи управління оборонними ресурсами DRMIS;

розроблення типових шаблонів (електронних форм) подання звітності за результатами проведення оборонного огляду;

узагальнення даних за результатами проведення заходів оборонного огляду та надання голові Міжвідомчої робочої групи (керівникам підгруп) електронних звітів за типовими шаблонами подання звітності.

2.3. У ході виконання завдань та заходів оборонного огляду, необхідно дотримуватися керівних принципів:

централізації управління – полягає в спрямованості обміну інформацією “зверху до низу”, “знизу до верху” та “між підгрупами” центральних органів виконавчої влади й інших державних органів;

об’єктивності і колегіальності прийняття рішень за результатами його проведення – полягає в розробленні прогнозних, стратегічних і програмних документів на основі прогнозних, статистичних та звітних даних і погодженні з іншими складовими сил оборони;

гласності та прозорості, забезпечення здійснення демократичного цивільного контролю у воєнній сфері, які забезпечують прийнятність його результатів суспільством;

системності заходів оборонного огляду – передбачає взаємне узгодження завдань та заходів, а також усунення протиріч між ними;

узгодженості заходів оборонного огляду із заходами стратегічного планування застосування Збройних Сил та інших складових сил оборони, заходами з підготовки населення і території держави до оборони та мобілізаційною підготовкою;

узгодженості основних документів, що означає надання результатів виконання визначених завдань оборонного огляду за змістом і формою, сумісною з іншими основними документами, які розробляються за результатами виконання завдань оборонного огляду для формування перспективної моделі організації оборони, Збройних Сил та інших складових сил оборони;

наукової обґрунтованості – полягає в максимально можливому залученні науковців (у тому числі вітчизняних та іноземних експертів) до виконання визначених завдань, обговорення і обґрунтування положень документів, які розроблятимуться за результатами оборонного огляду;

оборонної достатності, а також фінансово-економічних можливостей держави – передбачає всебічне задоволення потреб сил оборони для збройного захисту національних інтересів з урахуванням поточної і прогнозованої воєнно-політичної обстановки, економічних і фінансових можливостей держави та пріоритетів прогресивного соціально-економічного розвитку України.

3. Етапи проведення оборонного огляду

3.1. Оборонний огляд включає в себе наступні етапи:
організаційно-підготовчий;
основний;
заключний.

3.2. Організаційно-підготовчий етап оборонного огляду розпочинається після набрання чинності Указу Президента України про затвердження рішення Ради національної безпеки і оборони України щодо проведення оборонного огляду і триває до інформування головою Міжвідомчої робочої групи Адміністрації Президента України, Апарату РНБО України та Секретаріату Кабінету Міністрів України про виконання заходів організаційно-підготовчого етапу та готовність до виконання основного етапу проведення оборонного огляду.

У ході організаційно-підготовчого етапу Міжвідомча робоча група:

1) затверджує План заходів з проведення оборонного огляду, плани роботи підгруп (організаційно-аналітичної, інформаційних технологій та робочих), їх положення та посадовий склад;

2) організовує проведення конференцій, семінарів, нарад тощо, зокрема із залученням іноземних експертів;

3) вивчає нормативно-правову базу, вітчизняний та зарубіжний досвід щодо проведення оборонних оглядів;

4) доводить План заходів з проведення оборонного огляду до відома органів військового управління сил оборони;

5) організовує науково-методичне забезпечення оборонного огляду.

Потреби організаційно-підготовчого етапу в ресурсах (матеріальних, фінансових тощо), строки виконання завдань (заходів), виконавці та очікувані результати, визначаються у Плані заходів та планах роботи підгруп.

3.3. Основний етап оборонного огляду розпочинається після звітування голови Міжвідомчої робочої групи про готовність до виконання основного етапу оборонного огляду і триває до початку зовнішнього погодження Міністерством оборони України розроблених проєктів Стратегії воєнної безпеки України та Стратегічного оборонного бюлетеня України.

У ході основного етапу Міжвідомча робоча група забезпечує виконання затверджених планів, вимог керівних документів, Положень про робочі підгрупи, цих Методичних рекомендацій та дотримання керівних принципів щодо виконання завдань та заходів оборонного огляду.

Потреби основного етапу в ресурсах (матеріальних, фінансових тощо), строки виконання завдань (заходів), виконавці та очікувані результати, визначаються у Плані заходів та планах підгруп.

3.4. Заключний етап оборонного огляду розпочинається після початку зовнішнього погодження Міністерством оборони України розроблених проєктів Стратегії воєнної безпеки України та Стратегічного оборонного бюлетеня України і триває до погодження Звіту про результати проведення оборонного огляду Кабінетом Міністрів України та направлення його до Апарату Ради національної безпеки і оборони України.

У ході заключного етапу оборонного огляду здійснюється узагальнення результатів виконання Міжвідомчою робочою групою Плану заходів, підведення підсумків та подання Міноборони Звіту про результати проведення оборонного огляду на розгляд Кабінету Міністрів України.

Після погодження Кабінетом Міністрів України Звіту про результати проведення оборонного огляду, Міноборони подає його на розгляд Раді національної безпеки і оборони України.

Потреби заключного етапу в ресурсах (матеріальних, фінансових тощо), строки виконання завдань (заходів), виконавці та очікувані результати, визначаються у Плані заходів та планах роботи підгруп.

4. Методи та інструменти стратегічного аналізу

4.1. В основу методів оборонного огляду рекомендується покласти: засоби та механізм системи планування, програмування, бюджетування та виконання (*PPBES*);

визначення потреб у спроможностях для реагування на прогнозовані виклики та загрози воєнній безпеці України у перспективі понад п'ять років, обсягу оборонних ресурсів, вартості на їх досягнення;

врахування можливостей держави щодо задоволення потреб оборони в оборонних ресурсах та фінансування процесу досягнення необхідних спроможностей;

формування концептуальних поглядів щодо досягнення необхідних спроможностей Збройних Сил та інших складових сил оборони з урахуванням можливостей держави та балансування потреб в обсязі і вартості оборонних ресурсів задовольнити ці потреби.

4.2. Для виконання завдань та заходів оборонного огляду, підгрупами можуть застосовуватися методи та інструменти стратегічного аналізу, а саме:

метод експертних оцінок Дельфі (*Delphi technique*);

методика комплексного аналізування (*PEST analysis: political, economic, socio-cultural and technological*);

методика аналізування сильних та слабких сторін, можливостей та загроз (*SWOT; strengths, weaknesses, opportunities and threats analysis*);

методика аналізування прогалів (*Gap Analysis*);

методика профілювання ризиків (*Risk Profiling*) тощо.

4.3. Під час визначення завдань Збройними Силами України та іншим складовим сил оборони пропонується використовувати такі рівні завдань:

національні стратегічні, що виконуються на рівні держави і є обов'язковими для усіх сил оборони;

стратегічні, що виконуються усіма видами і родами військ (сил) та можуть бути частиною національних або самостійними;

оперативні як частина *стратегічних*, що виконуються окремими видами і родами військ (сил) за їх призначенням;

тактичні, що характеризуються рівнем виконання окремих бойових завдань військовими частинами та підрозділами.

Завдання повинні бути орієнтованими на результат і вимірюваними та відповідати наявним ресурсам. Для кожного завдання визначається не більше п'яти показників (кількісні та якісні), що характеризують рівень виконання завдань складовими сил оборони у звітному та плановому періодах.

4.4. Під час визначення результативних показників виконання завдань, рекомендується:

сформувати оптимальний набір показників з одночасним збереженням повноти інформації та своєчасності її подання;

за кожним із визначених показників вказати значення за роками звітнього та планового періодів виконання відповідного завдання;

врахувати, що для моніторингу слід використовувати показники, за якими звітні дані надходять на постійній основі і не рідше одного разу в рік.

Якщо результативні показники виконання завдань у проектах програмних документів не відповідають (за змістом або значенням показника) змісту завданню, цілям (стратегічним, оперативним тощо) або іншим завданням,

членам підгрупи потрібно буде обґрунтувати доцільність коригування цих результативних показників та завдань для усунення виявлених протиріч.

Завдання у проекті програмного документу вважатиметься прийнятним, якщо для його виконання залучатиметься оптимальна кількість сил і засобів. При цьому, ризик очікуваних бойових втрат буде мінімальний, а повнота виконання завдання знаходитиметься в межах визначених нормативами (за часом, фізичними характеристиками досягнення, тощо).

5. Підготовка інформаційно-аналітичних, звітних та інших інформаційних документів

5.1. Метою інформаційно-аналітичних, звітних та інших інформаційних документів (далі – інформаційних документів) є задоволення потреб Міжвідомчої робочої групи в необхідній інформації для якісного виконання визначених завдань (заходів) оборонного огляду.

Інформаційні документи необхідно готувати виконавцям та надавати у вигляді доповіді, аналітичної довідки тощо, за формою, встановленою головою Міжвідомчої робочої групи або керівником підгрупи.

5.2. Вихідним для створення інформаційного документа є конкретний інформаційний запит голови Міжвідомчої робочої групи, або керівника підгрупи, який відображає його потребу в необхідній інформації. Для того щоб виконавці мали повне уявлення про потрібну від них інформацію, інформаційний запит має відображати: чітке формулювання інформаційної потреби; обсяг необхідної інформації; глибину запиту (за який період часу необхідно провести аналіз, що охопити тощо); проблеми, науковий і (або) науково-популярний рівень викладу інформаційного документу; форму подачі інформаційного документу тощо.

Інформаційний запит має забезпечувати отримання максимуму інформації при мінімумі тексту, малій кількості документів, забезпечити компактність і високу інформаційну місткість інформаційного документу.

5.3. Під час підготовки інформаційних документів потрібна щоденна і системна робота членів Міжвідомчої робочої групи та виконавців, над проблемою, якої стосується документ. Кожна посадова особа у межах його спеціалізації та завдань підгрупи, повинна мати інформаційний банк даних, у якому накопичуються статистичні і соціологічні дані, матеріали публікацій, стенограми виступів та інша необхідна для роботи інформація.

Під інформаційним банком даних розуміється накопичена для роботи необхідна інформація в електронному вигляді (пам'яті комп'ютера, на флеш-накопичувачах тощо) та друкованому вигляді (відбірок різних документів, довідок, публікацій тощо).

5.4. Одне з правил при підготовці інформаційних документів полягає у використанні переважно “відкритої” інформації, яка є загальнодоступною і при бажанні легко перевіряється. Тому існує суворі вимога наявності в них довідково-бібліографічного посилання.

Для наочності викладення, інформаційні документи повинні включати таблиці, схеми, ілюстрації, діаграмами тощо.

5.5. Відомості, які міститимуться в інформаційному документі, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України, використовуються у порядку, встановленому Законом України “Про державну таємницю”.

6. Виконання основних завдань оборонного огляду

6.1. Опис безпекового середовища полягає у оцінюванні і прогнозуванні негативного впливу намірів та дій сил (суб’єктів), а також факторів, умов і обставин на реалізацію національних інтересів України, протидія яким потребуватиме застосування або залучення сил оборони.

Під час оцінювання стану та перспектив розвитку безпекового середовища визначаються реальні та потенційні зовнішні загрози у сфері оборони і безпеки на середньо- та довгострокову перспективу з використанням апробованих математичних методик (розрахункових задач) та спеціального математичного програмного забезпечення.

Організаційні та методичні засади опису безпекового середовища викладені у додатку 1.

6.2. Огляд спроможностей за їх функціональними групами та планування сил полягає у визначенні необхідних спроможностей для виконання завдань за можливими сценаріями і ситуаціями щодо оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності державних кордонів.

Огляд спроможностей за функціональними групами здійснюється на основі існуючого переліку (каталогу) спроможностей Міністерства оборони України, Збройних Сил України та інших складових сил оборони з урахуванням надходження на озброєння сил оборони нових зразків озброєння та військової техніки, оснащення, організаційних заходів, розвитку форм і способів застосування військ (сил).

Під час огляду спроможностей сил оборони та планування сил пропонується використовувати існуючі національні стандарти, рекомендації, методики та керівництва, а також міжнародні практики, описані відповідними стандартами і публікаціями НАТО.

Організаційні та методичні засади з питань огляду спроможностей за їх функціональними групами та планування сил викладені у додатку 2.

6.3. Планування ресурсів полягає у визначенні потреб сил оборони для досягнення необхідних спроможностей, забезпеченні наявних спроможностей і максимальному збалансуванні їх вартості з прогностичними показниками фінансування, а також визначення потреби у додаткових фінансових ресурсах для забезпечення розвитку критичних спроможностей на середньо- та довгострокову перспективу.

Під час планування ресурсів необхідно досягти максимально можливого результату із забезпечення розвитку необхідних спроможностей для ефективного реагування сил оборони на виклики і загрози у сферах національної безпеки і оборони.

Організаційні та методичні засади з планування ресурсів в рамках оборонного огляду викладені у додатку 3.

6.4. Формування перспективної моделі Збройних Сил та інших складових сил оборони та їх структури полягає у визначенні інтегрованої сукупності кількісних і якісних показників (параметрів), які в цілому забезпечать спроможності (оперативні, бойові, спеціальні), готовність і здатність Збройних Сил та інших складових сил оборони до виконання завдань за призначенням відповідно до імовірних сценаріїв виникнення та розвитку ситуацій воєнного характеру.

Під час виконання цього завдання необхідно врахувати перспективи розвитку безпекового середовища, результати планування сил та ресурсів, а також передбачити можливі ризики оборонного планування на основі критерію ефективності “результат/вартість” при мінімальних ризиках.

Організаційні та методичні засади з формування перспективної моделі Збройних Сил та інших складових сил оборони викладені у додатку 4.

6.5. Рекомендації з підготовки пропозицій до Звіту про результати проведення оборонного огляду та відповідного інформаційно-аналітичного матеріалу, переліку ризиків оборонного планування за результатами проведення оборонного огляду, проектів Стратегії воєнної безпеки України та Стратегічного оборонного бюлетеня України викладені у додатках 5.1–5.4.

6.6. Інформаційно-технологічне забезпечення полягає у запровадженні новітніх інформаційних технологій для підтримки процесів оборонного огляду, зокрема автоматизованого збору вихідних даних та оброблення результатів оборонного огляду за рахунок використання існуючих інформаційних (інформаційно-аналітичних) систем, а також в ході створення та впровадження єдиної інформаційної системи управління оборонними ресурсами DRMIS.

Організаційні та методичні засади з інформаційно-технологічного забезпечення викладені у додатку 6.

7. Шляхи досягнення об'єктивних результатів оборонного огляду

7.1. Об'єктивність як риса оборонного огляду – це здатність розглянути питання, що є предметом дискусії, відсторонено, незважаючи на особисті уподобання чи вигоду.

Для забезпечення об'єктивних результатів оборонного огляду, можливості аналізу інформаційно-аналітичних та звітних матеріалів робочих підгруп, слід додавати до цих матеріалів спеціальні методичні підходи та методики оцінювання, які використовувалися.

7.2. Для оцінювання спроможностей сил оборони та обґрунтування (уточнення) вимог до них, слід застосовувати комплексні методи розв'язування багатокритеріальних задач (сформованих шляхом інтеграції експертних і формалізованих методів), методичні підходи та методики, які даватимуть змогу приймати раціональні рішення відповідним посадовим особам щодо їх розвитку для досягнення максимального результату на основі об'єктивного оцінювання.

Використання існуючих або розроблення спеціальних методичних підходів та методик оцінювання, які поряд із експертними методами (суб'єктивним оцінюванням) сприятимуть проведенню об'єктивного оцінювання та обґрунтуванню (уточненню) вимог до окремих спроможностей сил оборони, підвищать ефективність огляду спроможностей за їх функціональними групами, планування сил, ресурсів тощо.

8. Забезпечення підготовки та проведення оборонного огляду

8.1. Науково-методичне забезпечення проведення оборонного огляду здійснюють науково-дослідні установи Міноборони, Збройних Сил, зокрема, Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, Центральний науково-дослідний інститут озброєння та військової техніки Збройних Сил, Державний науково-дослідний інститут авіації, Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил, науково-дослідні установи інших складових сил оборони і наукові підрозділи вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти.

8.2. Фінансове забезпечення оборонного огляду здійснюється за рахунок коштів державного бюджету відповідно до бюджетних асигнувань, виділених Міноборони та іншим складовим сил оборони.

8.3. Кадрове забезпечення оборонного огляду здійснюється органами військового управління сил оборони шляхом відбору експертів, посадових осіб відповідного фахового рівня підготовки, задіяних у підгрупах із числа військовослужбовців та працівників.

8.4. Інформаційне забезпечення оборонного огляду здійснюється шляхом обміну необхідною робочою інформацією між органами військового управління сил оборони.

Інформаційне забезпечення учасників оборонного огляду доцільно покласти:

на рівні керівництва – на Міжвідомчу робочу групу з питань проведення оборонного огляду;

на виконавчому рівні – на відповідні підгрупи(організаційно-аналітичну, інформаційних технологій та робочі підгрупи).

8.5. Для забезпечення здійснення заходів оборонного огляду залучаються вітчизняні та іноземні експерти, зокрема:

Спільної робочої групи Україна – НАТО з питань воєнної реформи високого рівня;

Спільної робочої групи Україна – НАТО з оборонно-технічного співробітництва;

Експертно-консультативної ради недержавних аналітичних центрів, організацій та установ, що надають послуги з питань безпеки і оборони.

Надання консультативно-дорадчої допомоги іноземними експертами з питань оборонного огляду здійснюється в порядку, визначеному законодавством.

8.6. Основними напрямками співробітництва з іноземними експертами в рамках проведення оборонного огляду слід вважати:

опрацювання методології проведення оборонного огляду;

формування напрямів розвитку складових сил оборони України з урахуванням європейської інтеграції та стандартів НАТО;

формування пропозицій з менеджменту фінансових ресурсів з урахуванням визначених пріоритетів;

дослідження щодо створення національної системи кризового менеджменту;

формування національної воєнно-технічної політики.

9. Міжвідомча взаємодія та координація дій центральних органів виконавчої влади та інших державних органів

9.1. Міжвідомча взаємодія та координація дій центральних органів виконавчої влади та інших державних органів, представники яких входять до складу Міжвідомчої робочої групи, з питань виконання завдань та заходів оборонного огляду організовується Міноборони через організаційно-аналітичну підгрупу.

9.2. Обмін необхідною інформацією, подання звітних документів, листування з питань проведення заходів оборонного огляду здійснюється встановленим порядком відповідно до законодавства України.

9.3. Інформування учасників оборонного огляду про хід роботи або проміжні результати виконання завдань та заходів здійснюється у порядку, встановленому відповідними керівними документами та керівниками підгруп.

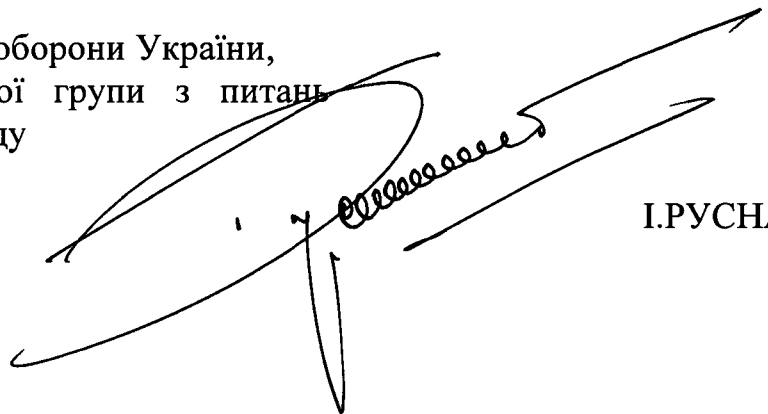
10. Інформування громадськості про хід оборонного огляду

10.1. Інформування громадськості про хід оборонного огляду здійснює Управління комунікації та преси Міністерства оборони України через засоби масової інформації та офіційний веб-сайт Міністерства оборони України з метою підвищення рівня підтримки громадянами України державної політики з питань національної безпеки у воєнній сфері, сферах оборони і військового будівництва.

10.2. Управлінням комунікації та преси Міністерства оборони України організовувати спільно із Департаментом воєнної політики, стратегічного планування та міжнародного співробітництва Міністерства оборони України проведення прес-конференцій та брифінгів з актуальних питань оборонного огляду із залученням експертів держав – членів НАТО та висвітлювати їх на офіційних веб-сайтах органів державної влади.

10.3. У ході заключного етапу організаційно-аналітичній підгрупі організувати проведення громадських обговорень результатів оборонного огляду, проектів Стратегії воєнної безпеки України та Стратегічного оборонного бюлетеня України.

Перший заступник Міністра оборони України,
голова Міжвідомчої робочої групи з питань
проведення оборонного огляду

I. ПУСНАК

Додаток 1
до Методичних рекомендацій
з організації та проведення
оборонного огляду
(пункт 6.1)

Методичні рекомендації
з опису безпекового середовища

1. Ці Методичні рекомендації визначають організаційні та методичні засади опису безпекового середовища в рамках оборонного огляду в Міністерстві оборони України та Збройних Сил України.

2. Поняття та визначення, наведені в цих Методичних рекомендаціях, вживаються в такому значенні:

безпекове середовище – сукупність зовнішніх і внутрішніх відносин між суб'єктами в усіх сферах національної безпеки, а також умов, факторів і обставин, які певним чином впливають або можуть впливати на ці відносини;

сила (суб'єкт) – держава, коаліція держав, міжнародні корпорації, політичні партії, блоки, групи населення та інші суб'єкти, які мають власні інтереси і для їх реалізації можуть впливати на рішення щодо застосування воєнної сили або застосовувати її самостійно;

можливі сценарії воєнно-політичних ситуацій, що потребують застосування (залучення) сил та засобів сектору безпеки і оборони – прогнозована сукупність намірів та дій сил (суб'єктів), а також умов, факторів і обставин, яка для реалізації національних інтересів України потребуватиме реагування із застосуванням (залученням) сил оборони.

3. Метою опису безпекового середовища є формування і надання вхідних даних, потрібних для здійснення подальших етапів оборонного планування.

4. Здійснення опису безпекового середовища ґрунтується на принципах: системності, що передбачає комплексний розгляд усіх складових безпекового середовища в їх взаємодії;

повноти, що передбачає розгляд усіх суб'єктів, їх зв'язків, факторів, умов, обставин та інших елементів, які мають значення для обрису безпекового середовища у майбутньому з точки зору забезпечення безпеки;

наукової обґрунтованості, що передбачає створення і наукове обґрунтування цілісної концептуальної моделі безпекового середовища як сукупності категорій та їх взаємодій;

узгодженості із заходами оборонного планування, що означає надання результатів опису за складом і формою, сумісними з подальшими процедурами оборонного планування.

5. У ході опису безпекового середовища передбачається вирішення таких завдань:

аналіз концептуальних документів сил (концепцій, доктрин, стратегій тощо), а також аналітичних праць провідних іноземних та вітчизняних експертів щодо зовнішньої та внутрішньої політики в усіх сферах, які можуть впливати на застосування воєнної сили, з метою виявлення інтересів та мотивації сил;

оцінювання та прогнозування складових воєнної могутності сил (воєнного, економічного, науково-технічного і духовного потенціалів);

оцінювання та прогнозування готовності сил до застосування воєнної сили для реалізації своїх інтересів;

оцінювання та прогнозування суперечностей між силами за проблемами відносин у світовому масштабі з проекцією на регіон довкола України;

оцінювання та прогнозування ризиків як результату розвитку безпекового середовища, які потенційно можуть реалізуватись на горизонті понад п'ять років і призвести до негативних наслідків для безпеки України та інших держав;

формування сценаріїв воєнно-політичних ситуацій, які потенційно можуть вимагати застосування та/або залучення сил оборони, а також характер участі складових сил оборони у зазначених сценаріях.

6. Керівництво описом безпекового середовища здійснюється керівником відповідної робочої підгрупи, а описом елементів, покладених на членів робочої підгрупи-представників окремих організацій – керівниками цих організацій.

7. До складу робочої підгрупи з опису безпекового середовища залучаються представники Національного інституту стратегічних досліджень (за згодою), Головного управління розвідки Міністерства оборони України, департаменту воєнної політики, стратегічного планування та міжнародного співробітництва Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України, Національного університету оборони України і, за необхідністю, окремі представники інших організацій, компетентні з питань безпекового середовища.

8. Підготовка до опису безпекового середовища полягає в:

розробці (вдосконаленні) науково-методичного апарату воєнно-політичного аналізу;

постійному моніторингу доступних інформаційних джерел з метою своєчасного виявлення змін елементів безпекового середовища, важливих для його обрисів у завданій перспективі;

завчасному проробленні можливих сценаріїв воєнно-політичних ситуацій;

аналізі воєнно-політичних вказівок воєнно-політичного керівництва України, Міністерства оборони України і Збройних Сил України щодо нюансів проведення воєнної політики України у перспективі понад п'ять років.

9. Опис безпекового середовища має містити такі розділи:
короткий опис законодавчих засад державної політики у сфері безпеки і оборони України;

тенденції (тренди) майбутнього;

ризик безпекового середовища;

опис можливих сценаріїв воєнно-політичних ситуацій, які вимагатимуть застосування або залучення сил оборони, а також характер участі складових сил оборони у зазначених сценаріях.

10. Процедура опису безпекового середовища

10.1. Опис безпекового середовища здійснюється у контексті оцінки і прогнозування негативного впливу намірів та дій сил (суб'єктів), а також факторів, умов і обставин на реалізацію національних інтересів України, протидія яким потребуватиме застосування або залучення сил оборони.

10.2. Опис безпекового середовища має відображати:

бачення майбутнього світовими силами (суб'єктами);

інтереси сил, насамперед світових та регіональних лідерів, тобто сил, які мають інтереси глобального та регіонального масштабу;

можливість появи нових сил (суб'єктів);

ресурси сил (суб'єктів): людські, економічні і природні;

глобальні та регіональні суперечностей;

склад і характер намірів та дій сил щодо забезпечення власної безпеки і реалізації власних інтересів, зокрема пріоритетів розвитку складових могутності (технологій, кількісно-якісних параметрів озброєнь тощо), ідеологічних постулатів і доктринальних установок, а також характерних рис сучасних воєнних конфліктів.

ризик безпекового середовища;

сценарії можливих воєнно-політичних ситуацій, які вимагатимуть застосування або залучення сил оборони, а також характер участі складових сил оборони у зазначених сценаріях.

інші елементи, які можуть бути включені до опису рішенням робочої групи.

10.3. Елементи безпекового середовища мають аналізуватись з точки зору впливу на застосування силами (суб'єктами) воєнної сили для реалізації власних інтересів на світовому, регіональному і національному рівнях.

10.4. Ризик безпекового середовища мають оцінюватись за:

сутністю, тобто фізичним смислом процесів, які породжують ризик;

можливістю реалізації ризику;

наслідками реалізації ризику;

оцінкою впливу наслідків реалізації ризику на національні інтереси і безпеку України у цілому.

10.5. Можливі сценарії воєнно-політичних ситуацій, які вимагатимуть застосування або залучення сил оборони, повинні характеризуватись:

діючими силами (суб'єктами), які породжуватимуть і які братимуть участь у ситуації;

цілями учасників ситуації;

масштабом (локалізацією) дій учасників ситуації;
напрямом розвитку ситуації;
можливими наслідками розвитку ситуації;
характером участі складових сил оборони у зазначених сценаріях.

Крім того, зазначені сценарії можуть містити опис географічних районів та визначення можливого просторового розмаху воєнних (бойових) дій, швидкість розвитку ситуації, можливі часові межі її розвитку та інші показники, що можуть уточнити вимоги до застосування (залучення) сил оборони.

10.6. Можливі сценарії воєнно-політичних ситуацій, які вимагатимуть застосування або залучення сил оборони, повинні оцінюватись з точки зору можливості виникнення. Під час визначення характеру участі складових сил оборони у цих сценаріях мають враховуватись положення нормативно-правових актів України, які регламентують застосування (залучення) сил оборони.

10.7. Під час формування можливих сценаріїв воєнно-політичних ситуацій, які вимагатимуть застосування або залучення сил оборони, має враховуватись можливість їх одночасного та/або послідовного виникнення.

11. Результати опису безпекового середовища

11.1. За результатами опису безпекового середовища розробляються:

“Опис майбутнього безпекового середовища на горизонті понад п’ять років. Стратегічне передбачення розвитку воєнно-політичної обстановки” – складова інформаційно-аналітичного матеріалу, який узагальнює результати оборонного огляду;

“Імовірні сценарії воєнно-політичної обстановки та їх характеристики” – складова звіту про результати проведення оборонного огляду;

пропозиції до проектів Стратегії воєнної безпеки України і Стратегічного оборонного бюлетеня України в частині, що стосується безпекового середовища.

11.2. Під час вирішення завдань з опису безпекового середовища робоча група має керуватись положеннями науково-методичного забезпечення комплексного огляду сектору безпеки і оборони України та використовувати науково-методичні напрацювання вітчизняних та закордонних науковців і практиків.

12. Результати опису безпекового середовища обговорюються на засіданні відповідальної робочої групи, проведення якої оформлюється протоколом, підписуються керівником робочої групи і членами робочої групи, після чого надаються для затвердження до керівника, якому підпорядкований голова робочої групи і який приймає рішення про інформування керівництва Міністерства оборони України і Збройних Сил України, а також керівництва інших складових сил оборони.

Після затвердження результати опису безпекового середовища розсилаються керівникам інших робочих груп.